

ארזתם לבד?

למשל, שלושה ימים אחרי מתקפת הטרור בסופרמרקט היפר כשר בפריז הומין ראש הממשלה בנימין נתניהו את יהודי צרפת לעלות לישראל, והבטיח כי הם יתקבלו בזור עות פתוחות. אלא שכמציאות, חודשיים לפני הרצח בפריז התרחש פיגוע בבית כנסת בירושלים שבו נרצחו חמישה אנשים ועוד שבעה נפצעו. כמה חודשים לפני הטבח בפריז התרחשה בישראל מלחמה. 73 אזרחים וחיילים נהרגו, ובמ שך חודשיים נאלצו רוב תושבי ישראל להיכנס לסירוגין למקלטים. מאז מלחמת העולם השנייה לא ישבו תושבי פריז במקלטים. המציאות המלחמתית בדרום, האיום הביט חוני מצפון, והרמיוות של אותו ראש ממשלה כי אנחנו עלו לים להיות על סף של איום קיומי מתחזקים את האמביוולנטיות הזו. מצד אחד, מעצמה ומקום בטוח ליהודי העולם. מצד שני, מקום מסוכן, מתנדנד על פי תהום. האמביוולנטיות קיימת גם סביב הגדרת ישראל כמדינה יהודית שהיא לכאורה מקום פתוח וליברלי ליהודים, אך חשוך בכל הנוגע להפרדת דת ומדינה. ישראל היא גם הצל זה כלכלית, אך מקום שקשה ויקר לחיות בו. הישראלים נהנים לחיות בחברת ישראלים, אך שואפים למצוא אתרי תיירות בארץ ובעולם שהישראלים עדיין לא גילו אותם. האמביוולנטיות הזוהית שלנו נוחה לשלטון הנוכחי, ויש לו עניין לטפח אותה. ברצונו הוא מצביע על ההישגים ויכול לטעון שמי שאינו גאה בהם הוא "חמוץ". מצד אחד, התחושה של מדינה שאתגרים רבים וקיומיים לפני מאפ שרת לדרוש מהאזרחים נאמנות לשליט ונכונות לשלם במ טבעות דמוקרטיות לטובת ההתמודדות עם הסכנות. על הרקע הזה, הישראלי נוקק לחלום שיש בו מובהקות והוא אינו מופרע על ידי העובדות. מרבית הישראלים מכי רים את אמריקה מהטלוויזיה, או מטיוליהם לניו יורק או קליפורניה. הישראלים אינם מכירים את מחציתה של אמ ריקה שחי בעוני, ללא ביטוח רפואי ועם הרבה אבטלה, סמים ואלכוהול. רוב הישראלים רואים את אירופה דרך העיניים של ההזדמנות ויוקר המחיה הנסבל. ולכן, מבחינת רבים לונדון אכן מחכה להם. אבל האם הם יסעו? לוי הבין משהו על הטבע האנושי ועל הישראליות. אורזי המזוודות לא באמת נוסעים לשום מקום. הם חולמים ומתים כאן. כך שלמעשה, באופן פתלתל, הדרוכן הור מאפשר לישראלים רבים לחיות בישראל בתחושה שיש להם "אופציה". הם לא ישתמשו בו כדי להגר. הם ישתמשו בו כדי להישאר.

הישראלים עם הדרכונים הורים נמצאים בכל פינה. בפיד בפייסבוק צצים סלבריטאים מחזיקים לצד עורכי דינם, המ נופפים בדרכון פורטוגלי. משפחות נקרעות בשדות תעופה זרים כאשר יש הפונים אל התור הקצרצר, בעוד אחרים, בעיניים כלות ובפרצופים ירוקים מקנאה, משתרכים בתור הנחות של נושאי ה-Other passports. הישראלים נהפכו ממומחי גדל"ן למומחי הגירה, תוך שהם נוכרים במסמכים, נוכרים בזוועות הגירוש מספרד, מחפשים קשר לסבתא הרר מניה, ומרחיקים עד כפר בפולין כדי לצלם מצבה. מתודל קים בניסיון לייצר לעצמם, או לכל הפחות לילדיהם ונכדיהם "אלטרנטיבה", שלא לומר מקום מילוט, הם עושים הכל כדי לזכות בדרכון נוסף נכסף. שער לכפרים הגלובליים של ארצות הברית ואירופה, עמוסי ההזדמנויות, נטולי הג בולות של מקום וזמן, לתוכם צומחים ילדי דורות ה-Y וה-Z. הרצון להגר למחוזות נחשקים הוא תופעה אוניברסלית שאינה מתרחשת רק בתגובה לאסונות ומלחמות. בני אדם מתקשים לחיות עם ה"כאן ועכשיו", לקבל באהבה את החס רונות והיתרונות של מצבם ומיקומם הנוכחי. הם מדמיינים את סיר הכשר, ואת האפשרויות הממתנות להם בארצות אחרות. זהו, למשל, הציר המרכזי במחזה "שלוש אחיות" של אנטון צ'כוב שעלה לראשונה על הבמה במוסקבה בינואר 1901. המחזה עוסק בשלוש אחיות ילדות העיר שעקרו עם אביהן לעיירה מרוחקת, וכל חלומן הוא לחזור אל העיר הג דולה ולחיות שם את החיים המלהיבים המצפים להן. אצלנו היה זה חנוך לוינ שעסק בדמויות המתבוססות בעליבות חייהן ושואפות לחיים אחרים, ב"אורזי המזוודות" שהוצג לראשונה בקאמרי ב-1983. "אנחנו נחיה באמריקה" אומר הבן לאביו ומוסיף: "כאן קטן, אבא... באמריקה אני פותח לי עסק", ומודה שהוא איננו יודע עסק של מה. לוינ התבונן בחדות ובכנות באשליית ההגירה תוך שהוא כותב מפיה של בלה, דמות נוספת במחזה: "לא שיש לי אשליות בקשר ללונדון, לונדון לא מחכה לי, גם שם אהיה לבד". לעומת לוינ, אצל הישראלים לא ניכרת אמביוולנטיות ביחס למהלך והם נוהרים לשגרירויות הזרות. ד"ר יוסי הר פז מאוניברסיטת תל אביב חקר את תופעת הבהלה לדרכר נים הזרים. במאמר מ-2012 הוא טוען כי אופציה כלכלית או נתיב מילוט אינן הסיבות היחידות לנהייה אחר הדרוכן הור: עבור דור ההורים, הדרוכן הוא סוג של ירושה שהם מסדרים לילדיהם; ועבור הדור הצעיר, זהו סמל סטטוס אליטיסטי. לכאורה ניתן לטעון כי הנהייה אחר הדרוכן הור מנגדת לגאוה וללאומנות הישראלית. אך למעשה היא מבטאה עמדה אמביוולנטית כלפי הזהות והשייכות שבמהותה היא עמוסת ניגודים. היותה של ישראל מקום בטוח ליהודי הער לם והתשובה לאנטישמיות היא מרכיב מהותי בזהות. כך

חנוך לוינ הבין משהו על הטבע האנושי ועל הישראליות. אורזי המזוודות לא באמת נוסעים לשום מקום. הם חולמים ומתים כאן. הדרוכן הזר מאפשר לישראלים להישאר ולא להגר

page

57